

Sbírka soudních rozhodnutí

Věc C-14/23

XXX

v.

État belge, zastoupený Secrétaire d'État à l'Asile et la Migration

[žádost o rozhodnutí o předběžné otázce, kterou podala Conseil d'État (Belgie)]

Rozsudek Soudního dvora (pátého senátu) ze dne 29. července 2024

„Řízení o předběžné otázce – Přistěhovalecká politika – Směrnice (EU) 2016/801 – Podmínky vstupu a pobytu státních příslušníků třetích zemí za účelem studia – Článek 20 odst. 2 písm. f) – Žádost o přijetí na území členského státu za účelem studia – Další účely – Zamítnutí žádosti o udělení víza – Důvody pro zamítnutí – Neprovedení – Obecná zásada zákazu zneužití – Článek 34 odst. 5 – Procesní autonomie členských států – Základní právo na účinnou právní ochranu – Článek 47 Listiny základních práv Evropské unie“

1. *Kontroly na hranicích, azyl a přistěhovalectví – Přistěhovalecká politika – Vstup a pobyt státních příslušníků třetích zemí za účelem výzkumu, studia, stáže, dobrovolnické služby, programů výměnných pobytů žáků či vzdělávacích projektů a činnosti au-pair – Směrnice 2016/801 – Důvody pro zamítnutí – Jiný účel pobytu, než je účel uvedený v žádosti o přijetí – Neprovedení tohoto důvodu do vnitrostátního práva – Zamítnutí žádosti o udělení studijního víza z důvodu neexistence skutečného úmyslu žadatele studovat – Přípustnost – Uplatnění obecné zásady unijního práva spočívající v zákazu zneužití [Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2016/801, čl. 3 bod 3, čl. 5 odst. 3, články 7, 11, čl. 20 odst. 2 písm. f) a článek 24]*

(viz body 35–39, 41, 47, 48, 50, 51, 53–55, 58, výrok 1)

2. *Kontroly na hranicích, azyl a přistěhovalectví – Přistěhovalecká politika – Vstup a pobyt státních příslušníků třetích zemí za účelem výzkumu, studia, stáže, dobrovolnické služby, programů výměnných pobytů žáků či vzdělávacích projektů a činnosti au-pair – Směrnice 2016/801 – Procesní záruky a transparentnost – Zamítnutí žádosti o udělení studijního víza – Povinnost členských států upravit řízení zaručující možnost podání opravného prostředku proti tomuto rozhodnutí – Vnitrostátní právní úprava, která stanoví toliko právo na podání žaloby na neplatnost – Přípustnost – Podmínky (Listina základních práv Evropské unie, článek 47; směrnice Evropského parlamentu a Rady 2016/801, čl. 34 odst. 5)*

(viz body 60–67, výrok 2)

Shrnutí

Soudní dvůr, ke kterému Conseil d'État (Státní rada, Belgie) podala žádost o rozhodnutí o předběžné otázce, rozhodl jednak o pravomoci členského státu zamítnout státnímu příslušníkovi třetí země udělení studijního víza v případě neexistence skutečného úmyslu studovat, a jednak o rozsahu soudního přezkumu tohoto rozhodnutí s ohledem na procesní záruky stanovené směrnicí 2016/801¹.

V srpnu 2020 podala žalobkyně v původním řízení, státní příslušnice třetí země, žádost o udělení víza za účelem studia v Belgii. Udělení tohoto víza jí bylo zamítnuto s odůvodněním, že nesrovnalosti v jejím studijním plánu svědčí o tom, že nemá v úmyslu v Belgii skutečně studovat. Žalobkyně v původním řízení následně podala návrh na zrušení tohoto rozhodnutí ke Conseil du contentieux des étrangers (Rada pro spornou cizineckou agendu). Vzhledem k tomu, že tato rada její žádost zamítla, podala kasační stížnost k předkládajícímu soudu.

V rámci této kasační stížnosti žalobkyně v původním řízení zejména tvrdí, že ustanovení směrnice 2016/801, které umožňuje členským státům zamítnout žádost o přijetí, pokud existuje domněnka, že by státní příslušník třetí země v zemi pobýval za jiným účelem, než pro který žádá o přijetí, nebylo provedeno do belgického právního řádu². Mimo jiné uvádí, že přezkum, jak jej provádí Conseil du contentieux des étrangers (Rada pro spornou cizineckou agendu), která se omezuje na přezkum legality, je v rozporu s požadavky vyplývajícími z unijního práva³.

Vzhledem k tomu, že předkládající soud měl pochybnosti o možnosti zamítnout za takových podmínek žádost o přijetí na belgické území, jakož i o rozsahu soudního přezkumu rozhodnutí o zamítnutí takové žádosti, rozhodl se předložit Soudnímu dvoru žádost o rozhodnutí o předběžné otázce.

Závěry Soudního dvora

Soudní dvůr v první řadě konstatoval, že podle čl. 5 odst. 3 směrnice 2016/801 jsou členské státy povinny vydat povolení k pobytu za účelem studia žadateli, který splňuje požadavky stanovené touto směrnicí⁴. Žádný z těchto požadavků přitom výslovně neodkazuje na existenci skutečného úmyslu studovat na území dotyčného členského státu.

Podle obecné zásady unijního práva se však právní subjekty nemohou unijních právních norem dovolávat podvodně nebo zneužívajícím způsobem. Členský stát má tudíž povinnost odepřít použití ustanovení unijního práva, jsou-li uplatňována nikoli za účelem dosažení cílů těchto ustanovení, ale za účelem získání výhody, kterou skýtá unijní právo, přestože jsou splněny pouze formální podmínky pro její přiznání.

¹ – Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/801 ze dne 11. května 2016 o podmínkách vstupu a pobytu státních příslušníků třetích zemí za účelem výzkumu, studia, stáže, dobrovolnické služby, programů výměnných pobytů žáků či vzdělávacích projektů a činnosti au-pair (Úř. věst. 2016, L 132, s. 21).

² – Podle čl. 20 odst. 2 písm. f) směrnice 2016/801 může členský stát zamítnout žádost, pokud má k dispozici důkazy nebo závažné a objektivní důvody k domněnce, že státní příslušník třetí země by v zemi pobýval za jiným účelem, než pro který žádá o přijetí.

³ – Článek 34 odst. 5 směrnice 2016/801 ukládá členským státům stanovit, že proti rozhodnutím, kterými se žádost o přijetí zamítá, je možné podat opravný prostředek.

⁴ – Viz články 7 a 11 směrnice 2016/801.

I když čl. 20 odst. 2 písm. f) směrnice 2016/801 stanoví, že dotyčný členský stát může zamítnout žádost o přijetí na území, pokud má k dispozici důkazy nebo závažné a objektivní důvody k domněnce, že státní příslušník třetí země by v zemi pobýval za jiným účelem, než pro který žádá o přijetí, toto ustanovení nevyklučuje uplatnění obecné zásady unijního práva spočívající v zákazu zneužití, neboť použití této zásady nepodléhá požadavku provedení, který se vztahuje na ustanovení směrnice.

Pokud se tedy jedná o žádost o přijetí za účelem studia, zjištění tohoto zneužití vyžaduje, aby bylo prokázáno, že dotyčný státní příslušník třetí země podal žádost o přijetí, aniž měl skutečně v úmyslu věnovat se jako hlavní činnosti řádnému studiu vedoucímu k dosažení vysokoškolské kvalifikace uznané daným členským státem.

Žádost o přijetí však může být zamítnuta pouze tehdy, pokud její zneužívající povaha dostatečně zjevně vyplývá ze všech relevantních skutečností, které mají příslušné orgány k dispozici. Vzhledem k tomu, že v tomto kontextu okolnosti umožňující dospět k závěru o zneužívající povaze žádosti o přijetí za účelem studia se nutně odvíjí od každého jednotlivého případu, nelze sestavit taxativní výčet skutečností, které jsou v tomto ohledu relevantní. Případnou zneužívající povahu takové žádosti tudíž nelze předpokládat na základě určitých skutečností, ale musí být posuzována případ od případu na základě individuálního posouzení všech okolností vlastních každé žádosti. V tomto ohledu je na příslušných orgánech, aby provedly příslušné kontroly a požadovaly doložení některých skutečností, aby mohly tuto žádost individuálně posoudit, a případně vyzvat žadatele k podání příslušného upřesnění a vysvětlení.

Skutečnost, že státní příslušník třetí země, který podal žádost o přijetí za účelem studia, má v úmyslu na území dotyčného členského státu vykonávat i jinou činnost, každopádně nelze nutně považovat za známku zneužití, zejména pokud tato jiná činnost nemá vliv na studium jakožto hlavní činnost odůvodňující tuto žádost. Nesrovnalosti ve studijním plánu žadatele naproti tomu mohou představovat jednu z objektivních okolností přispívajících ke zjištění zneužití z důvodu, že žádost žadatele ve skutečnosti směřuje k jiným účelům než ke studiu, pokud jsou tyto nesrovnalosti dostatečně zjevné a jsou posuzovány ve světle všech konkrétních okolností projednávaného případu. Okolnost, kterou lze považovat za obvyklou během vysokoškolského studia, jako je změna oboru, nemůže sama o sobě postačovat k prokázání neexistence skutečného úmyslu studovat na území tohoto členského státu. Stejně tak pouhá okolnost, že zamýšlené studium přímo nesouvisí se sledovanými profesními cíli, nutně nesvědčí o neexistenci skutečného záměru studovat odůvodňujícího žádost o přijetí.

Ve druhé řadě, pokud jde o soudní přezkum rozhodnutí o zamítnutí žádosti o přijetí, Soudní dvůr nejprve připomněl, že charakteristiky přezkumného řízení podle čl. 34 odst. 5 směrnice 2016/801 musí být stanoveny v souladu s článkem 47 Listiny základních práv Evropské unie (dále jen „Listina“). Z potřeby zajistit účinnost opravného prostředku – podaného proti původnímu správnímu rozhodnutí, jímž byla zamítnuta žádost dotčené osoby – která plyne z článku 47 Listiny, tak vyplývá, že v případě jeho zrušení má být nové rozhodnutí přijato v krátké lhůtě a má být v souladu s posouzením obsaženým ve zrušujícím rozsudku.

Z toho vyplývá, že pokud jde o žádosti o přijetí na území členského státu za účelem studia, skutečnost, že soud, jemuž byla věc předložena, má pravomoc rozhodnout pouze o zrušení rozhodnutí příslušných orgánů, kterým byla tato žádost zamítnuta, aniž může nahradit posouzení těchto orgánů svým posouzením nebo přijmout nové rozhodnutí, v zásadě postačuje ke splnění požadavků článku 47 Listiny za podmínky, že jsou uvedené orgány vázány posouzením obsaženým v rozsudku, kterým bylo rozhodnuto o zrušení tohoto rozhodnutí. V takové situaci je

rovněž třeba dbát na to, aby podmínky, za nichž je opravný prostředek podáván a případný rozsudek vydaný na jeho základě vykonán, byly takové, aby v zásadě umožňovaly přijmout nové rozhodnutí v krátké lhůtě a státní příslušník třetí země, který jedná s náležitou péčí, mohl využít plné účinnosti práv, která pro něj vyplývají ze směrnice 2016/801.